SUOSITUKSET

KOMISSION SUOSITUS (EU) 2020/775,

annettu 5 päivänä kesäkuuta 2020,

riskeihin varautumisesta sähköalalla ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/89/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/941 15 artiklan mukaisen avunantomekanismin soveltamista koskeviin jäsenvaltioiden välisiin teknisiin, oikeudellisiin ja rahoitukseen liittyviin järjestelyihin sisällytettävistä kohtuullista korvausta koskevista ja muista keskeisistä seikoista

(tiedoksiannettu numerolla C(2020) 3572)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon riskeihin varautumisesta sähköalalla ja direktiivin 2005/89/EY kumoamisesta 5 päivänä kesäkuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/941 ([1]) 15 artiklan 7 kohdan,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 194 artiklan 1 kohdan mukaan EU:n energiapolitiikalla olisi jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä pyrittävä varmistamaan energian toimitusvarmuus unionissa.

(2) Riskeihin varautumisesta sähköalalla annetulla asetuksella on osaltaan tarkoitus toteuttaa energiaunionin tavoitteet, joissa energiaturvallisuudella, yhteisvastuulla, luottamuksella ja kunnianhimoisella ilmastopolitiikalla on keskeinen asema.

(3) Asetuksella otetaan käyttöön jäsenvaltioiden välinen avunantomekanismi sähkökriisin ehkäisemiseksi tai hallitsemiseksi unionissa.

(4) Avunantomekanismin täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä hyväksyessään jäsenvaltioiden on sovittava tietyistä teknisistä, oikeudellisista ja rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä alueellisissa tai kahdenvälisissä järjestelyissään ja kuvattava ne riskeihinvarautumissuunnitelmissaan.

(5) Auttaakseen jäsenvaltioita asetuksen täytäntöönpanossa komissio on sähköalan koordinointiryhmää ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastoa kuultuaan laatinut nämä ei-sitovat ohjeet kyseisiin järjestelyihin sisällytettävistä keskeisistä seikoista,

ON ANTANUT TÄMÄN SUOSITUKSEN:

1. Jäsenvaltioiden olisi noudatettava tämän suosituksen liitteessä esitettyjä ohjeita, jotka eivät ole sitovia. Ohjeiden avulla jäsenvaltioiden olisi voitava sopia teknisistä, oikeudellisista ja rahoitukseen liittyvistä järjestelyistä asetuksen (EU) 2019/941 15 artiklassa säädettyjen avunantovelvoitteiden soveltamiseksi ja kuvata ne riskeihinvarautumis-suunnitelmissa, jotka jäsenvaltioiden edellytetään kyseisen asetuksen nojalla laativan.

2. Tämä suositus julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä 5 päivänä kesäkuuta 2020.

Komission puolesta
Kadri SIMSON
Komission jäsen

([1]) EUVL L 158, 14.6.2019, s. 1.

LIITE

1. JOHDANTO

Asetuksessa (EU) 2019/941, jäljempänä 'asetus', tuodaan yhteisvastuun käsite käytännön tasolle ja perustetaan jäsenvaltioiden välinen avunantomekanismi, jota sovelletaan, jos asianomaisissa säännöksissä esitetyt edellytykset täyttyvät. Avunantomekanismiin turvaudutaan viimeisenä keinona sähkökriisin ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi.

1.1 **Avunantomekanismi**

Jos jäsenvaltio pyytää apua, muilla alueellisen tai kahdenvälisen sopimuksen ([1]) osapuolilla on avunantomekanismin mukaan velvollisuus tehdä yhteistyötä yhteisvastuun hengessä sähkökriisien ehkäisemiseksi tai hallitsemiseksi. Jäsenvaltio voi tarjota apua yleisesti ottaen seuraavien tekijöiden asettamissa rajoissa:

— suurin mahdollinen kyseisessä kriisitilanteessa käytettävissä oleva alueiden välinen kapasiteetti

— jäsenvaltion oman yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseksi tarvittavan sähkön määrä ([2])

— jäsenvaltion oman sähköverkon toimintavarmuus.

Asetuksen 15 artikla kattaa jo osittain avunannon oikeudellisiin, teknisiin ja rahoitusta koskeviin näkökohtiin liittyvien alueellisten tai kahdenvälisten sopimusten eri osatekijät. Lisäksi jäsenvaltioiden on sovittava alueellisissa tai kahdenvälisissä järjestelyissään kaikista tarvittavista seikoista ja yksityiskohdista varmuuden ja turvallisuuden takaamiseksi kaikille avunantomekanismin osapuolille. Järjestelyt on kuvattava asianomaisissa riskeihinvarautumissuunnitelmissa, ja niissä on erityisesti esitettävä taloudellinen korvausmekanismi. Asetuksella ja näillä ohjeilla ei yhdenmukaisteta kaikkia jäsenvaltioiden välisiä kohtuullisen korvauksen osatekijöitä.

Asetuksen 15 artiklassa kuvattu korvaus on alaltaan laaja. Siihen kuuluvat maksut apua pyytävän jäsenvaltion alueelle toimitetusta sähköstä samoin kuin lisäkustannukset, kuten toimituksiin liittyvät siirtokustannukset ja muut apua tarjoavalle jäsenvaltiolle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Useiden edellytysten on toteuduttava, jotta avunantomekanismi voi toimia asianmukaisesti.

Ensinnäkin olisi niin pitkälle kuin mahdollista käytettävä markkinapohjaisia toimenpiteitä. Jäsenvaltioiden on kaikin toimin pyrittävä saamaan valmiiksi koordinoidut mekanismit tai foorumit vapaaehtoista kysyntäjoustoa ja muuta joustokapasiteettia varten. On sekä mahdollisten apua tarjoavien että sitä pyytävien jäsenvaltioiden edun mukaista välttää sellainen tilanne, että jo varhaisessa vaiheessa jouduttaisiin käynnistämään muita kuin markkinapohjaisia toimenpiteitä, kuten pakollinen asiakastoimitusten rajoittaminen. Näin myös noudatetaan asetuksen yleistä periaatetta, jonka mukaan markkinoille olisi jätettävä mahdollisimman suuri liikkumavara ratkaista sähkön toimitukseen liittyvät kysymykset.

Toiseksi olisi sallittava markkinasääntöjen mukainen tukkuhintojen vaihtelu myös sähkökriisin aikana, kunhan sähkömarkkinoiden toiminta ei pahenna sähkökriisiä. Tarjousrajoitukset sekä implisiittiset tai eksplisiittiset hintakatot, jotka eivät ole hyvin laadittujen markkinasääntöjen ([3]) mukaisia, itse asiassa estävät sen, että lisäsähkön tarve näkyisi hintasignaaleissa, jolloin sähköä ei saada sinne, missä sitä tarvitaan. Siksi markkinahintojen olisi voitava muodostua tarjonnan ja kysynnän mukaan niin kauan kuin mahdollista ennen kriisiä. Kriisin jälkeisten taseselvittelyhintojen olisi puolestaan vastattava kuluttajille toimituskatkoksista aiheutuvia kustannuksia. Näin estetään se, että tasehallintasääntöjen implisiittiset hintakatot jarruttaisivat investointeja joustavaan ja luotettavaan kapasiteettiin, joka auttaisi välttämään sähkökriisejä.

([1]) Asetuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisista toimenpiteistä olisi sovittava kyseisellä alueella niiden jäsenvaltioiden kesken, joilla on tekninen kyky antaa toisilleen apua 15 artiklan mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat tätä varten myös muodostaa alaryhmiä tietylle alueelle ja sopia alueellisista toimenpiteistä kahden- tai monenvälisesti. Kahdenvälisistä toimenpiteistä on puolestaan sovittava sellaisten jäsenvaltioiden kesken, jotka ovat suoraan yhteenliitettyjä mutta eivät ole samalla alueella.

([2]) Kuten asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa todetaan, avunantomekanismin perimmäisenä tavoitteena on yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelu.

([3]) Hintakattoja ja teknisiä tarjousrajoituksia koskevat säännöt esitetään sähkön sisämarkkinoista 5 päivänä kesäkuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU) 2019/943 10 artiklassa (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 54).

Kolmanneksi olisi, niin kauan kuin se on teknisesti ja turvallisesti mahdollista, pidettävä yllä rajatylittävää pääsyä infrastruktuuriin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/943 ([4]) mukaisesti kaikkina aikoina eli myös sähkökriisin aikana. Kunkin jäsenvaltion teknisistä rajoitteista riippuen järjestelyillä olisi varmistettava, että alueiden välinen kapasiteetti ja kysyntäpuolen tarjoukset ovat tapauksen mukaan täysin markkinatoimijoiden saatavilla rajojen ylitse. Näin siirretään myöhemmäksi tarvetta rajoittaa asiakkaiden toimituksia toimitusvaikeuksista kärsivässä jäsenvaltiossa.

Neljänneksi jäsenvaltioita kannustetaan tekemään yhteistyötä sähkökriisin kaikissa vaiheissa. Varhaisessa vaiheessa tehtävällä yhteistyöllä voitaisiin estämää sähkökriisin kärjistyminen ja lieventää sen vaikutuksia.

Jäsenvaltio voi pyytää apua vain viimeisenä keinona, kun kaikki markkinoiden tarjoamat vaihtoehdot on jo käytetty tai kun on ilmeistä, että markkinapohjaiset toimenpiteet eivät yksin riitä estämään sähköntoimitustilanteen heikentymistä entisestään, etenkin silloin, kun sähköntarjonta ei riitä yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseen. Lisäksi edellytetään, että apua pyytävän jäsenvaltion riskeihinvarautumissuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet on jo hyödynnetty kattavasti.

1.2 **Oikeusperusta**

Asetuksen 15 artiklan 7 kohdassa säädetään, että komissio antaa sähköalan koordinointiryhmää ja ACERia kuultuaan ei-sitovia ohjeita 3—6 kohdassa tarkoitetun kohtuullisen korvauksen keskeisistä seikoista ja 3 kohdassa tarkoitettujen teknisten, oikeudellisten ja rahoitukseen liittyvien järjestelyjen muista keskeisistä seikoista sekä 2 kohdassa tarkoitetun vastavuoroisen avunannon yleisistä periaatteista.

1.3 **Ohjeiden soveltamisala**

Asetuksen 12 ja 15 artiklassa määritellään useita avunantomekanismiin liittyviä tekijöitä ja näkökohtia, joista on sovittava ja jotka on sisällytettävä alueellisiin ja kahdenvälisiin järjestelyihin. Asetuksessa annetaan jäsenvaltioille laaja harkintavalta sovittaessa tällaisten koordinoitujen toimenpiteiden sisällöstä ja siten myös niiden tarjoaman avun sisällöstä. Jäsenvaltiot päättävät ja sopivat näistä koordinoiduista toimenpiteistä ja erityisesti niiden toteuttamiseen tarvittavista teknisistä, oikeudellisista ja rahoitusta koskevista järjestelyistä.

Jotta tällaisista järjestelyistä ja niihin mahdollisesti sisällytettävistä muista seikoista voitaisiin antaa käyttökelpoisia ohjeita, on ensin ymmärrettävä paremmin tilanne, jossa avunantomekanismi voidaan ottaa käyttöön, sekä toimet ja perusperiaatteet, joilla sellaisen tilanteen syntyminen voitaisiin estää kokonaan. Näihin ei-sitoviin ohjeisiin ei sisälly eikä voi sisältyä tyhjentävää ja sitovaa luetteloa, joka soveltuisi kaikkiin jäsenvaltioihin, sillä niillä on oltava vapaus valita itselleen parhaiten sopivat ratkaisut ottaen huomioon niiden omat voimavarat, vallitsevat puitteet, tilanteet ja painopisteet. Sen sijaan suositellaan käytettäväksi tiettyjä välttämättömiä ja valinnaisia tekijöitä ja kuvataan mahdollisia tapoja käyttää tiettyjä avunantotoimenpiteitä.

Ehdotetun menettelytavan mukaan jäsenvaltiot käyttäisivät koordinoitujen toimenpiteiden perustana mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia kansallisia sääntöjä ja menettelyjä ja mukauttaisivat niitä tarpeen mukaan avunantoa varten. Ne voisivat esimerkiksi käyttää olemassa olevia kysyntäpuolen toimenpiteisiin tarkoitettuja kauppapaikkoja tai mekanismeja tai asiakkaille suunnattuja korvausmekanismeja.

2. OIKEUDELLISET, TEKNISET JA RAHOITUKSEEN LIITTYVÄT JÄRJESTELYT

2.1 **Oikeudelliset järjestelyt**

Oikeudellisten järjestelyjen tavoitteena on taata oikeusvarmuus kaikille sähkökriisin aikana sähköä toimittaville tai vastaanottaville toimijoille. Avunantomekanismin soveltamiseen osallistuvia jäsenvaltioita neuvotaan luomaan selkeät, avoimet ja tehokkaat järjestelyt, jotta sidosryhmät tuntisivat rajatylittävää avunantoa koskevat säännöt ja menettelyt.

([4]) EUVL L 158, 14.6.2019, s. 54.

Asetuksen 12 artiklassa edellytetään, että riskeihinvarautusmissuunnitelmiin sisältyy alueellisia ja soveltuvin osin kahdenvälisiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan sellaisten sähkökriisien asianmukainen ennaltaehkäisy tai hallinta, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia. Oikeudellisia järjestelyjä laatiessaan jäsenvaltiot voivat myös harkita mahdollisuutta perustaa tietylle alueelle ([5]) alaryhmiä sellaisten jäsenvaltioiden kesken, joilla on tekninen kyky antaa toisilleen apua. Perusteena on se, että kaikki suuremman alueen maat eivät välttämättä pysty toimittamaan sähköä toiseen jäsenvaltioon kriisitilanteessa. Konkreettisista rajatylittävistä toimenpiteistä ei sen vuoksi tarvitse tehdä alueellisia sopimuksia alueen kaikkien jäsenvaltioiden kesken, vaan niihin voivat osallistua vain ne, joilla on tekninen kyky antaa apua. Kahdenvälisistä toimenpiteistä olisi sovittava sellaisten jäsenvaltioiden kesken, jotka ovat suoraan yhteenliitettyjä mutta eivät ole samalla alueella.

Jäsenvaltiolla ei joissain tapauksissa välttämättä ole suoraa yhteenliitäntää mihinkään toiseen jäsenvaltioon. Tämä saattaa muuttua nyt kehitteillä olevien yhteenliitäntöjä koskevien infrastruktuurihankkeiden myötä. Jos yhteenliitännät tulevat käyttöön riskeihinvarautumissuunnitelmien myötä, asianomaisten jäsenvaltioiden on toteutettava asetuksen 15 artiklassa esitetyt oikeudelliset, rahoitukseen liittyvät ja tekniset järjestelyt mahdollisimman nopeasti ja päivitettävä riskeihinvarautumissuunnitelmansa vastaavasti.

2.1.1 *Asianomaiset jäsenvaltiot*

Jäsenvaltioita, joita avunantomekanismi koskee, ovat

— apua pyytävä jäsenvaltio sekä

— kaikki jäsenvaltiot, joilla on tekninen kyky antaa apua samalla alueella (alueellinen sopimus), ja jäsenvaltiot, jotka ovat solmineet kahdenvälisen sopimuksen (eli ovat suoraan yhteenliitettyjä mutta eivät ole samalla alueella).

Jos apua pyytävällä jäsenvaltiolla on alueellinen ja/tai kahdenvälinen sopimus, sen olisi ilmoitettava avuntarpeestaan kaikille jäsenvaltioille, jotka voivat antaa tällaista apua.

2.1.2 *Avunantopyyntö*

Koska sähkökriisit vaativat nopeaa reagointia, avunantopyynnön olisi oltava lyhyt ja vakiomuotoinen ja tarpeelliset tiedot olisi esitettävä mahdollisimman tiiviisti. Parhaassa tapauksessa alueellisesta tai kahdenvälisestä järjestelystä sopivat jäsenvaltiot voisivat vahvistaa avunantopyynnölle mallin ja liittää sen järjestelyyn. Tehokas vastaus avunantopyyntöön vaikuttaisi edellyttävän vähintään seuraavia tietoja:

— pyynnön esittävän jäsenvaltion nimi, mukaan luettuina vastuuyksikkö ja yhteyshenkilöt

— siirtoverkonhaltijan ja nimitetyn sähkömarkkinaoperaattorin ja vastaavien yhteyshenkilöiden nimi

— arvio odotetusta energia- ja tehovajeesta (yhteisesti sovittuna mittayksikkönä) ja vajeen ennakoitu kesto

— pyynnön esittävän jäsenvaltion ilmoitus sopivimmasta rajayhdysjohdosta tai tapauksen mukaan jakelupisteistä (esimerkiksi siirrettävät generaattorit)

— tiettyjen sovittujen teknisten välineiden osalta (pyyntö, joka koskee tilapäisesti suljettujen voimalaitosten käyttöönottoa, siirrettävien generaattorien siirtoa, strategisten reservien aktivointia jne.) pyyntö, että ilmoitetaan ensimmäisen mahdollisen toimituksen ajankohta sekä toimitusten ennakoitu kesto (ennakoitu ajanjakso, jonka aikana pyynnön vastaanottajana oleva jäsenvaltio tarjoaa apua)

— viittaus pyynnön esittävän jäsenvaltion tekemään sitoumukseen maksaa avusta korvaus.

2.1.3 *Sähkönkäyttäjät, joilla on yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseksi oikeus erityiseen suojaan irtikytkemiseltä*

Asetuksen 11 artiklassa kuvataan ne riskeihinvarautumissuunnitelmassa esitettävät kansalliset toimenpiteet, joita toteutetaan sähkökriisin ehkäisemiseksi, siihen varautumiseksi ja sen lieventämiseksi. Jäsenvaltiot voivat mainitun artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisesti täsmentää yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden osalta, mitkä sähkönkäyttäjäryhmät ovat kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä,

([5]) Asetuksessa tarkoitetaan 'alueella' sellaisten jäsenvaltioiden ryhmää, joiden siirtoverkonhaltijoilla on sama sähköasetuksen 36 artiklassa tarkoitettu alueellinen koordinointikeskus.

ja perustella tällaisen suojelun tarpeen. ”Yleinen ja henkilökohtainen turvallisuus” koskee väestön hyvinvointia ja suojelua sekä erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä oikeutettuihin käyttäjiin kohdistuvien vaarojen ehkäisyä ja niiltä suojelemista.

Yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseksi jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön erityisiä toimenpiteitä, joilla turvataan sähköntoimitus ja jotka perustuvat seuraaviin:

— valtakunnallinen, alueellinen tai paikallinen kriittinen sähköntarve

— kansanterveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset

— katastrofaalisten vahinkojen mahdollisuus tai suuri merkittävien turvallisuusongelmien riski (esimerkiksi ympäristöriskien vuoksi)

— turvallisuusuhkille altistumisen mahdollisuus

— tekniset valmiudet tehdä irtikytkentöjä valikoidusti.

Jäsenvaltiot voivat asetuksen mukaan määritellä kansallisessa lainsäädännössä ne sähkönkäyttäjäryhmät, jotka ovat oikeutettua erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä. Ryhmiä määritellessään jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon kriisin kesto ja laajuus, koska nämä voivat vaikuttaa niiden sähkönkäyttäjien luetteloon, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä. Pitkittyessään tai laajentuessaan kriisi voi vaarantaa vieläkin suuremman väestönosan hengen, turvallisuuden tai terveyden. Niiden sähkönkäyttäjien luettelo, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, olisi joka tapauksessa määriteltävä riskeihinvarautumissuunnitelmissa selkeästi. Lisäksi olisi esitettävä ne käyttäjäryhmät, jotka voidaan sisällyttää luetteloon ainoastaan siinä tapauksessa, että kriisistä tulee pitkä ja laaja. Luettelon on oltava johdonmukainen suhteessa riskeihinvarautumis-suunnitelmissa esitettyihin kansallisella ja alueellisella tasolla määritettyihin riskiskenaarioihin ja niiden arvioituihin vaikutuksiin.

Oikeus erityiseen suojeluun irtikytkennältä voitaisiin antaa esimerkiksi seuraaville sähkönkäyttäjäryhmille:

— Energia-ala:

  — Sähköala: sähköjärjestelmän omat kriittiset vaatimukset, etenkin tuotantokapasiteetin ja ydinturvallisuuden ylläpitoon ja jakelukeskuksiin liittyvät

  — Kaasuala: kriittiset kaasuverkon osat, jotka liittyvät kaasulaitteistojen ylläpitoon ja jakelukeskuksiin

  — Öljynjalostamot ja tärkeät öljynpumppuasemat, laitteistojen turvallisuuden ylläpito

— Liikenne:

  — Lentoliikenne: keskeiset lentoasemat ja niihin liittyvät valvontalaitteet

  — Rautatieliikenne: merkittävä rautatieliikenne, jos se on riippuvainen yleisestä sähköntoimituksesta

  — Tieliikenne: liikenteenhallinnan valvontajärjestelmät ja liikennevalot

  — Meriliikenne: keskeiset satamat ja niihin liittyvät valvontalaitteet

— Terveydenhuolto: terveydenhuoltolaitokset, mukaan luettuina sairaalat ja yksityisklinikat

— Vesihuolto: olennaiset juoma- ja jätevesilaitokset

— Digitaaliset ja televiestintäpalvelut, joiden keskeytyksettömälle toiminnalle on kansallinen tarve

— Turvallisuus:

  — Kansallisesti/alueellisesti merkittävät pelastuspalvelut

  — Väestönsuojelulaitokset

  — Asevoimien toimipaikat, etenkin väestönsuojelua tukevat

  — Julkiset tai yksityiset vankilapalvelut

— Hallintopalvelut, joiden keskeytyksettömälle toiminnalle on kansallinen tarve

— Rahoituspalvelut, joiden keskeytyksettömälle toiminnalle on kansallinen tai EU:n laajuinen tarve

— Teollisuuslaitokset, joiden prosesseja ei voida pitää yllä varavoimalla ja joiden irtikytkentä voi aiheuttaa merkittäviä turvallisuusongelmia.

Jos maat määrittelevät kansallisessa lainsäädännössään ne sähkönkäyttäjät, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, niiden olisi pidettävä luettelo ajan tasalla ja arvioitava kulutus kunkin osa-alueen osalta.

On suositeltavaa varmistaa, että erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä oikeutetuilla sähkönkäyttäjillä on vankat jatkuvuusjärjestelyt, joilla huolehditaan palvelujen riittävästä tarjonnasta sähkökriisin sattuessa, sen sijaan että oltaisiin ainoastaan riskeihinvarautumissuunnitelmiin kuuluvien järjestelyjen varassa.

Kaikkien erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä oikeutettujen sähkönkäyttäjien olisi lisäksi vähennettävä kuormitustaan mahdollisimman pieneksi sähkökriisin sattuessa. Jos tilanne pahenee ja välittömänä uhkana on, että sähköä ei voida toimittaa näille sähkönkäyttäjille riittävästi, olisi ensisijaisesti pyrittävä ehkäisemään ihmishenkien menetykset ja minimoimaan sellaisten katastrofien riski, jotka voisivat aiheuttaa kuolemantapauksia tai merkittäviä vahinkoja.

2.1.4 *Avunannon aloittaminen ja lopettaminen*

Asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot sopivat avunannosta ja sen keskeyttämisestä. Tämä on tehtävä tarvittavien teknisten, oikeudellisten ja rahoitusta koskevien järjestelyjen mukaisesti.

Asetuksen 2 artiklan 9 kohdan mukaan ’sähkökriisillä’ tarkoitetaan toteutunutta tai välittömästi uhkaavaa tilannetta, jossa sähköstä on merkittävä pula jäsenvaltioiden määrittämällä ja niiden riskeihinvarautumissuunnitelmissa kuvatulla tavalla tai jossa sähkön toimittaminen asiakkaille on mahdotonta. Kun asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on julistanut sähkökriisin, kaikki sovitut toimenpiteet olisi toteutettava niin pitkälti kuin mahdollista.

Avunpyynnön esittämisen laukaiseva tapahtuma olisi määriteltävä suhteessa olemassa olevaan tai välittömästi uhkaavaan tilanteeseen, jossa sähkökriisin välttämiseksi tai sen vaikutusten minimoimiseksi odotetaan tarvittavan muita kuin markkinapohjaisia toimenpiteitä.

Erityisesti silloin, kun kansallisessa lainsäädännössä määritellään ne sähkönkäyttäjät, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, avunpyynnön esittämisen laukaiseva tapahtuma olisi määriteltävä suhteessa sellaiseen olemassa olevaan tai välittömästi uhkaavaan tilanteeseen, jossa jäsenvaltio ei kaikista kansallisista markkinapohjaisista ja muista toimenpiteistä huolimatta pysty varmistamaan suojelua irtikytkemiseltä sellaisille sähkönkäyttäjäryhmille, jotka on määritelty yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden perusteella. Jos jäsenvaltio ei ole kansallisessa lainsäädännössä määritellyt niitä sähkönkäyttäjiä, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, sen olisi määriteltävä avunpyynnön esittämisen laukaiseva tapahtuma suhteessa sellaiseen olemassa olevaan tai välittömästi uhkaavaan tilanteeseen, jossa jäsenvaltio ei pysty toimittamaan riittävästi sähköä suojellakseen yleistä ja henkilökohtaista turvallisuutta.

Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä laukaiseva tapahtuma kunkin riskeihinvarautumissuunnitelmassa esitetyn riskiskenaarion osalta. Tapahtuma voi olla operatiivinen tai ei-operatiivinen. Operatiivisia tapahtumia voivat olla hallittavuuden menetys, tuotannon ja kysynnän epätasapaino, reservien puute tai kyvyttömyys toimittaa sähköä verkkojen osien fyysisen vaurioitumisen vuoksi. Ei-operatiivisia tapahtumia voivat olla esimerkiksi ulkoiset turvallisuusuhat.

Riski, että avunantomekanismia käytetään väärin esittämällä perusteettomia avunpyyntöjä, on erittäin pieni, koska tiukkojen edellytysten on täytyttävä, ennen kuin avunantomekanismi käynnistetään.

Rajoittamatta sitä, mitä jäsenvaltiot sopivat alueellisissa tai kahdenvälisissä sopimuksissa, avunantovelvoitteen tulisi päättyä seuraavissa tapauksissa:

— Apua pyytänyt jäsenvaltio ilmoittaa apua antaville jäsenvaltioille, että se pystyy jälleen toimittamaan sähköä sähkönkäyttäjilleen, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, tai varmistamaan, että yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseksi pystytään toimittamaan riittävästi sähköä.

— Apua antava jäsenvaltio ei oman verkkonsa heikentymisen vuoksi enää pysty toimittamaan sähköä omille sähkönkäyttäjilleen eikä etenkään niille, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, tai varmistamaan riittäviä sähköntoimituksia yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemiseksi.

On myös mahdollista, että apua alun perin pyytänyt jäsenvaltio päättää akuutista sähkökriisistä huolimatta pyytää avun keskeyttämistä esimerkiksi siksi, ettei se pysty maksamaan sitä.

2.1.5 *Tehtävät ja vastuut*

Jäsenvaltioiden olisi kannettava lopullinen vastuu avunantomekanismin toiminnasta. Tähän kuuluvat ennen kaikkea päätös avun pyytämisestä sekä yleinen seuranta sen osalta, kuinka eri tehtävistä vastaavat tahot käyttävät mekanismia. Asetuksessa ei edellytetä uusien erityisten yksikköjen perustamista. Jäsenvaltioita neuvotaan jakamaan vastuutehtävät mieluiten olemassa oleville yksiköille tai erityisissä olosuhteissa uusille yksiköille ottaen huomioon oma organisaatiorakenteensa ja kokemuksensa kriisinhallinnasta ja reagoinnista hätätilanteisiin. Kustannusten vähentämiseksi ja erityisesti kiinteiden kustannusten välttämiseksi jäsenvaltiot voisivat käyttää olemassa olevia järjestelyjä, jos mahdollista. Ohjenuorana olisi oltava, että apua tarjotaan vaikuttavasti ja tehokkaasti.

Toimintakehyksen täytäntöönpanosta vastaavat asetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset. Tehtävät ja vastuut olisi määrättävä selkeästi asianomaisille toimijoille, kuten kansalliselle kriisikoordinaattorille, koordinaattorille tai asiaankuuluvien kansallisten sähkökriisijohtajien muodostamalle ryhmälle, siirtoverkonhaltijoille, kansallisille sääntelyviranomaiselle ja sähköalan yrityksille. Toimivaltaisilla viranomaisilla on myös parhaat edellytykset valmistella alueelliset ja kahdenväliset sopimukset yhdessä muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten kanssa. Nämä järjestelyt muodostavat oikeusperustan avunannolle, mukaan lukien korvauksen maksu sekä rahoitusjärjestelyt avun antamisen jälkeen. Jäsenvaltiot ja niiden toimivaltaiset viranomaiset ovat myös sopivin taho lähettämään tai ottamaan vastaan avunantopyynnöt, koordinoimaan toimenpiteitä ja antamaan ilmoituksen, kun avunantomekanismin soveltaminen on keskeytetty. Myös korvausvastuun olisi viime kädessä oltava jäsenvaltioilla, jotta voidaan antaa riittävät takeet kohtuullisen korvauksen maksamisesta ripeästi.

Jollei asianomaisen jäsenvaltion teknisistä ja oikeudellisista rajoitteista muuta johdu, kansallisilla sääntelyviranomaisilla on parhaat edellytykset johtaa korvauskustannusten laskemista tai ainakin osallistua tähän laskentaprosessiin. Siirtoverkonhaltijoilla olisi oltava ensisijainen vastuu tarvittavien sähkömäärien toimittamisesta kustannustehokkaalla tavalla.

Siirtoverkonhaltijoilla on alueellisten koordinointikeskusten ja alueellisten käyttövarmuuskoordinaattoreiden tuella (kunnes alueelliset koordinointikeskukset perustetaan) parhaat edellytykset koordinoida kaikkia teknisiä kysymyksiä ja toteuttaa kaikki tarvittavat operatiiviset toimenpiteet, kun avunantomekanismia sovelletaan. Kyseinen taho apua antavassa jäsenvaltiossa voisi vastata myös sähköä ja lisäkustannuksia koskevien maksupyyntöjen keräämisestä, tarkistamisesta ja kanavoimisesta asianomaiselle apua saaneen jäsenvaltion vastuuyksikölle. Tässä yhteydessä olisi hyödyllistä käyttää keskitetyn asiointipisteen toimintamallia. Jäsenvaltioita neuvotaan määrittelemään ja vahvistamaan rajoittamiskorvauksia koskevien maksuvaatimusten keräämisestä ja välittämisestä vastaava yksikkö.

Välittäjän nimeäminen jäsenvaltioiden välisissä alueellisissa ja kahdenvälisissä järjestelyissä voisi saada kaikki osapuolet vakuuttuneiksi siitä, että korvauksen kustannukset lasketaan ja maksetaan. Välittäjä auttaisi ratkaisemaan mahdolliset maksettavan korvauksen määrää koskevat erimielisyydet.

2.1.6 *Alueellisen ja kahdenvälisen järjestelyn oikeudellinen muoto*

Alueellisten ja kahdenvälisten järjestelyjen oikeudelliseen muotoon ei liity erityisiä vaatimuksia. Jäsenvaltiot voivat vapaasti valita oikeudellisen muodon, jolla määritellään niiden keskinäiset oikeudet ja velvollisuudet avunantomekanismia sovellettaessa. Oikeudesta pyytää apua ja velvollisuudesta tarjota sitä säädetään asetuksen 14 ja 15 artiklassa. Alueellisissa ja kahdenvälisissä järjestelyissä määritellään, kuinka kyseisiä unionin lainsäädännössä vahvistettuja oikeuksia ja velvollisuuksia on käytännössä sovellettava. Järjestelyjen pitäisi olla luonteeltaan operatiivisia, ei poliittisia. Riippuen siitä, millaisia vaatimuksia kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä vahvistetaan, täytäntöönpanon kannalta voi riittää, että asianomaiset viranomaiset sopivat sitovasta hallinnollisesta järjestelystä. Siihen voi sisältyä voimassa olevien alueellisten tai kahdenvälisten sopimusten määräyksiä, siirtoverkonhaltijoiden välisiä sopimusjärjestelyjä tai sähköalan toimijoihin sovellettavia erityisiä lupaehtoja edellyttäen, että ne ovat asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten valvonnassa. Toisaalta ei-sitova oikeudellinen väline, kuten yhteisymmärryspöytäkirja, ei olisi yksinään riittävä, koska siitä ei synny oikeudellisia velvoitteita osapuolten välille. Pöytäkirjan muodossa olevat järjestelyt eivät sen vuoksi yksinään täyttäisi 15 artiklan vaatimuksia luoda oikeudellisesti sitova avunantojärjestelmä, ja ne voitaisiin tulkita 15 artiklan täytäntöönpanon kannalta riittämättömiksi ([6]).

([6]) Yhteisymmärryspöytäkirjan muodossa tehtäviä järjestelyjä olisi täydennettävä kansallisilla sitovilla toimenpiteillä, joilla varmistetaan yhteisymmärryspöytäkirjan määräysten soveltaminen.

2.1.7 *Ennen alueellisten ja kahdenvälisten sopimusten tekemistä annettava apu*

Jos jäsenvaltiot eivät ole sähkökriisin sattuessa vielä sopineet koordinoiduista toimenpiteistä ja teknisistä, oikeudellisista ja rahoitusta koskevista järjestelyistä, niiden on asetuksen 15 artiklan mukaisesti sovittava tilapäisistä toimenpiteistä ja järjestelyistä, myös kohtuullisen korvauksen osalta. Jos jäsenvaltio pyytää apua, ennen kuin tällaisista järjestelyistä on sovittu, sen on ennen avun saamista sitouduttava maksamaan kohtuullinen korvaus.

2.1.8 *Luottamuksellisten tietojen käsittely*

Jäsenvaltioiden tai niiden asetuksessa tarkoitettujen viranomaisten on toteutettava kaikki sellaiset menettelyt, joissa ne ovat osallisina, sovellettavien sääntöjen mukaisesti, mukaan luettuina luottamuksellisten tietojen ja prosessien käsittelyä koskevat kansalliset säännöt. Jos tämä johtaa tilanteeseen, jossa tietoja ei voida luovuttaa muun muassa osana riskeihinvarautumissuunnitelmia, jäsenvaltio tai viranomainen voi antaa niistä ei-luottamuksellisen tiivistelmän tai sen on pyynnöstä toimitettava sellainen.

Komission, ACERin, sähköalan koordinointiryhmän, Sähkö-ENTSOn, jäsenvaltioiden, toimivaltaisten viranomaisten, kansallisten sääntelyviranomaisten ja muiden asiaankuuluvien elinten, tahojen tai henkilöiden, jotka saavat tämän asetuksen nojalla luottamuksellisia tietoja, olisi varmistettava, että arkaluonteiset tiedot pysyvät luottamuksellisina.

2.2 **Tekniset järjestelyt**

Teknisten järjestelyjen tarkoituksena on kuvata kaikki tekniset määräykset ja edellytykset, joita on noudatettava, jotta avunantomekanismi voisi toimia käytännössä. Tähän tarvitaan pakollista ennalta toteutettavaa tietojen jakamista kyseisen sähköinfrastruktuurin teknisistä valmiuksista ja rajoitteista ja avunannon osalta kyseeseen tulevista teoreettisista sähkön enimmäismääristä sekä arviota teknisistä rajoitteista, jotka voisivat vaikeuttaa avun antamista. Jos olemassa on teknisiä tai muita rajoitteita, jäsenvaltioita kannustetaan määrittelemään yhteisesti hyväksyttävät ratkaisut, joita sovelletaan alueiden välisen kapasiteetin turvaamiseksi, jos avunantomekanismi käynnistetään, ja sopimaan näistä ratkaisuista.

Kunkin jäsenvaltin sisäisistä teknisistä rajoitteista riippuen on mahdollista, että siirtoverkonhaltijat voivat alueellisen koordinointikeskuksen tuella hätätilanteessa parhaiten vastata teknisten seikkojen koordinoinnista ja kaikkien tarvittavien operatiivisten toimenpiteiden toteuttamisesta oman sähköverkkoja koskevan osaamisensa ja olemassa olevien rajatylittävien yhteistyöohjelmien pohjalta ([7]). Tällaisia yhteistyörakenteita, -sopimuksia ja -kokemuksia olisi käytettävä avun perustana. Joka tapauksessa olisi määriteltävä tai perustettava selkeä ja kattava järjestely (jos sitä ei vielä ole), johon sisältyvät myös tekniset edellytykset, jotta tarvittavaa yhteistyötä voidaan tehdä oikeusvarmuuden vallitessa. Teknisiä tietoja voidaan tarvittaessa päivittää riskeihinvarautumissuunnitelmissa.

2.2.1 *Tekniset ratkaisut ja koordinointi (15 artiklan 2 kohta)*

Jäsenvaltion infrastruktuurin eri osia varten voidaan vahvistaa omat tekniset ratkaisut ja järjestelyt. Näin voidaan antaa selkeä kuva saatavilla olevasta tuesta ja asiaan liittyvistä teknisistä rajoitteista sekä (tapauksen mukaan) parempi arvio kunkin toimenpiteen toteuttamiskustannuksista. Koska mahdolliset kriisitilanteet voivat olla hyvin erilaisia, on tärkeää, että jäsenvaltioilla on käytettävissään paljon erilaisia vaihtoehtoja ja välineitä. Teknisiin järjestelyihin voidaan sisällyttää ohjeellinen luettelo teknisistä ratkaisuista, jotta osapuolet ovat tietoisia toimenpiteistä, joita avun antamiseksi voidaan toteuttaa ennen hätätilannetta ja sen aikana. Avustustoimenpiteiden simuloinnista voi olla hyötyä tällaisiin tilanteisiin valmistautumisessa.

Verkon käyttöä koskevat suuntaviivat ([8]) ja hätätilaa ja käytönpalautusta koskeva verkkosääntö ([9]) muodostavat yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten siirtoverkonhaltijoiden ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien olisi toimittava ja tehtävä yhteistyötä verkon käyttövarmuuden turvaamiseksi. Niillä myös yhdenmukaistetaan siirtoverkonhaltijoiden teknisiä standardeja ja hätätilamenettelyjä kullakin synkronialueella. Näillä teknisillä säännöillä on tarkoitus varmistaa, että useimmat sähköjärjestelmän häiriöt voidaan käsitellä tehokkaasti operatiivisella tasolla. Sellaisten sähkökriisitilanteiden varalta, joilla voi olla laajempia mittasuhteita ja vaikutuksia ja joissa markkinoita ja verkon käyttöä koskevat säännöt eivät enää yksin riitä, jäsenvaltioiden olisi sovittava erityisistä toimenpiteistä,

([7]) Esimerkiksi keskinäinen hätäapupalvelu (MEAS) ja siirtoverkonhaltijoiden väliset sopimukset.

([8]) Komission asetus (EU) 2017/1485, annettu 2 päivänä elokuuta 2017, sähkön siirtoverkon käyttöä koskevista suuntaviivoista (EUVL L 220, 25.8.2017, s. 1).

([9]) Komission asetus (EU) 2017/2196, annettu 24 päivänä marraskuuta 2017, sähköverkon hätätilaa ja käytönpalautusta koskevasta verkkosäännöstä (EUVL L 312, 28.11.2017, s. 54).

jotka ylittävät siirtoverkonhaltijoiden vastuun tällaisten tilanteiden ehkäisemisestä, niihin varautumisesta ja niiden hallinnasta. Myös tällaisissa kriisitilanteissa olisi noudatettava sisämarkkinasääntöjä ja verkon käyttöä koskevissa suuntaviivoissa ja hätätilaa ja käytönpalautusta koskevassa verkkosäännössä vahvistettuja sääntöjä (jotka koskevat toimitusrajoituksia, alueiden välisen kapasiteetin rajoittamista kapasiteetin jakamisessa tai suunnitelmien laatimisen rajoittamista).

Hätätilaa ja käytönpalautusta koskevassa verkkosäännössä asetetaan vaatimukset, jotka koskevat siirtoverkonhaltijoiden toteuttamaa hätä-, suurhäiriö- ja palautustilojen hallintaa sekä verkon käytön unionin laajuista koordinointia tällaisissa tiloissa, mukaan luettuina markkinapohjaisten toimien keskeyttämismenettely, varautumissuunnitelma ja käytönpalautussuunnitelma. Järjestelmän varautumissuunnitelmaan kootaan ne tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla pyritään estämään häiriön leviäminen tai paheneminen siirtoverkossa laaja-alaisen tilan häiriön tai suurhäiriön välttämiseksi.

Teknisissä ratkaisuissa ja järjestelyissä olisi hyödynnettävä täysimääräisesti alueellisen yhteistyön tarjoamia mahdollisuuksia. Järjestelyihin olisi sen vuoksi sisällyttävä sovitut tekniset toimenpiteet, joita tarvitaan kriisin ehkäisemiseksi, sen vaikutusten lieventämiseksi ja sen kärjistymisen estämiseksi.

Osa teknisistä ratkaisuista on ennaltaehkäiseviä eli ne toteutetaan hyvissä ajoin tulevien kriisien riskin minimoimiseksi (esimerkiksi ajojärjestyksen talviaikainen uudelleenmäärittely ääritilanteiden varalta tai suunnitellun käyttökeskeytyksen keston muuttaminen). Osaa taas käytetään juuri ennen tapahtumaa eli silloin, kun kriisin mahdollisesta toteutumisesta on näyttöä (valmisteluvaiheessa). Eräillä ratkaisuilla puolestaan pyritään häiriön aikana rajoittamaan lyhentämään kriisin vaikutuksia.

Riskeihinvarautumissuunnitelmiin on suositeltavaa sisällyttää tiedot kunkin teknisen ratkaisun suorituskyvystä (GWh/viikko) riippumatta siitä, onko se jo todennettu käytännössä, käynnistysajasta päätöksen tekemisestä toteutukseen, mahdollisesta kestosta, kustakin mittauksesta vastaavasta yksiköstä, riippuvuudesta suhteessa muihin toimenpiteisiin ja sivuvaikutuksista samoin kuin mahdolliset muut huomiot. Muiden kuin markkinapohjaisten toimenpiteiden osalta olisi asetuksen 11 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti ilmoitettava, miten ne täyttävät 16 artiklassa säädetyt vaatimukset.

Kun kriisi julistetaan alkaneeksi tai välittömästi uhkaavaksi, on huolehdittava kattavasta koordinoinnista asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden, nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattorien, jakeluverkonhaltijoiden, kansallisten hätätilakoordinaattoreiden, toimivaltaisten viranomaisten ja sähköä toimittavien tahojen välillä. Nämä tahot olisi otettava riittävän varhaisessa vaiheessa mukaan avunantojärjestelyjä koskeviin keskusteluihin ja mahdollisesti velvoitettava tekemään yhteistyötä avunantojärjestelyjen toteuttamiseksi.

Sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa alueiden välistä kapasiteettia on tarjottu markkinoille mutta sitä on jäänyt käyttämättä, siirtoverkonhaltijoilla olisi oltava oikeus käyttää tätä kapasiteettia.

2.2.2 *Ennakkovaroituksessa ja kriisin julistamisessa annettavat tekniset tiedot (14 artikla) ja 15 artiklan 3 kohdan mukaisessa arvioinnissa käytettävä menettely (arviota olisi tarkasteltava uudelleen teknisen sähköntoimittamiskyvyn perusteella, kun apua tarvitaan kriisin aikana)*

Avoimuuden nimissä ja tarvittavaa apua koskevien keskustelujen pohjaksi jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava muille alueellisen sopimuksensa ja mahdollisten kahdenvälisten sopimustensa osapuolina oleville jäsenvaltioille (eli mahdollisille avuntarjoajille) mahdollisesti pyytämänsä sähkön teoreettiset enimmäismäärät, alueiden välisen kapasiteetin tila ja rajat, aika, jona apua mahdollisesti tarvitaan, sekä avunpyynnön laukaiseva tapahtuma. Tarkat sähkömäärät, joita tarvitaan ja pyydetään ja jotka ovat saatavilla, tiedetään kuitenkin vasta sitten, kun avunantomekanismi otetaan käyttöön. Tällaisten sähkön teoreettisten enimmäismäärien laskemiseksi olisi otettava huomioon seuraavat seikat:

— arvio odotetusta energia- ja tehovajeesta ja vajeen ennakoitu kesto tuotantokapasiteetin ja/tai alueiden välisen kapasiteetin puuttumisen vuoksi

— arvio odotetun vajeen epävarmuudesta, joka johtuu vaihtelevan uusiutuvan tuotannon rajallisesta ennustettavuudesta, todellisen kysynnän rajallisesta ennustettavuudesta sekä mahdollisista tuotantoyksiköiden suunnittelemattomista käyttökeskeytyksistä

— jäsenvaltion verkon erityispiirteet: tarvittaessa yhdysjohtojen tila (käyttökeskeytyksen tapauksessa), säännöstelyaltaiden vedenpinta ja sen odotettu kehitys, varastointikapasiteetti, kysyntäjoustomahdollisuudet, polttoainepulan mahdollisuus jne.

— muut kriittiset toiminnot, joihin kriisi voi vaikuttaa (esimerkiksi kaasupula voi vaikuttaa taajuudensäätövalmiuksiin tietyllä alueella tai vähentää käytettävissä olevia taajuudenvakautusreservejä ja automaattisia taajuudenpalautusreservejä).

Hyvän lähtökohdan mahdollisten sähkömäärien analysoinnille voivat tarjota viimeisimmät kausittaiset ja lyhyen aikavälin riittävyysarvioinnit. Aiempia tietoja olisi päivitettävä, kun uusia tietoja tulee saataville ja kun kriisi tosiasiallisesti alkaa, jotta vaatimuksia ja verkon tilaa voidaan arvioida uudelleen.

2.2.3 *Verkkojen käyttövarmuus*

Riskiskenaarioissa voidaan tarkastella ääri-ilmiöitä, vikatapahtumaluetteloon ([10]) sisältymättömiä poikkeuksellisia ja erittäin epätodennäköisiä vikatapahtumia taikka sellaisia käyttövarmuusrajojen ylityksiä, jotka on otettava huomioon. Mahdollisten käyttövarmuutta uhkaavien tilanteiden ja niiden korjaamiseen käytettävien toimintavaihtoehtojen määrittämiseksi olisi tehtävä erityinen arviointi.

Järjestelyissä voidaan kuvata yksittäisten sähköverkkojen tekniset mahdollisuudet ja rajoitukset, jotka on säilytettävä, jotta sähköverkko toimisi turvallisesti ja luotettavasti. Nämä tiedot ovat tärkeitä sekä apua tarjoaville että sitä vastaanottaville jäsenvaltioille.

2.2.4 *Markkinasääntöjen noudattaminen*

Toimenpiteiden, joita toteutetaan sähkökriisien ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi, on asetuksen 16 artiklan mukaan oltava sähkön sisämarkkinoita ja verkon käyttöä koskevien sääntöjen mukaisia. Markkinoiden pitäisi pysyä aktiivisina ja markkinapohjaisia toimenpiteitä tulisi toteuttaa mahdollisimman pitkälti, eli hintojen olisi seurattava kysyntää ja tarjontaa ja rajat ylittävien yhdysjohtojen käyttö olisi pidettävä avoimena vakioehdoin. Korkeita hintoja (toimitusniukkuuden aikana) olisi pidettävä normaaleina sähkömarkkinoiden toiminnassa, koska ne ovat merkittävä keino saada lisäsähköä verkkoon ja tyydyttää kysyntä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Samaan tapaan on noudatettava myös verkon käyttöä koskevia suuntaviivoja verkon normaali- ja hälytystilassa ja hätätilaa ja käytönpalautusta koskevaa verkkosääntöä hätä-, suurhäiriö- ja palautustilojen yhteydessä.

2.2.5 *Muiden kuin markkinapohjaisten toimenpiteiden käyttöönotto*

Asetuksen 16 artiklan mukaan muita kuin markkinapohjaisia toimenpiteitä saa sähkökriisin sattuessa aktivoida vain

— viimeisenä keinona, jos kaikki markkinoiden tarjoamat vaihtoehdot on käytetty tai

— jos on selvää, että markkinapohjaiset toimenpiteet eivät yksin riitä estämään sähkön toimitustilanteen heikentymistä entisestään.

Muut kuin markkinapohjaiset toimenpiteet eivät myöskään saa perusteettomasti vääristää kilpailua ja sähkön sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa. Niiden on oltava tarpeellisia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja tilapäisiä. Muissa kuin markkinapohjaisissa toimenpiteissä, joilla rajoitetaan sähkönsiirtoja jäsenvaltioiden välillä, ei saa mennä kohdassa 2.2.5.1 lueteltuja toimenpiteitä pitemmälle, ja niitä saa ottaa käyttöön ainoastaan kyseisessä kohdassa tarkoitettujen sääntöjen mukaisesti.

Muita kuin markkinapohjaisia toimenpiteitä pitäisi aktivoida mahdollisimman myöhäisessä vaiheessa ottaen huomioon tuoreimmat tiedot sähköverkon tilanteesta (verkon tila ja ennusteet). Lisäksi olisi varattava riittävästi aikaa tiedottamiseen alueen jäsenvaltioille, siirtoverkonhaltijoille, asianomaisille sidosryhmille ja nimitetyille sähkömarkkinaoperaattoreille ja tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen. Muiden kuin markkinapohjaisten toimenpiteiden kesto olisi pidettävä mahdollisimman lyhyenä, ja niiden soveltamisajat pitää vahvistaa etukäteen.

2.2.5.1 Muut kuin markkinapohjaiset toimenpiteet, joilla rajoitetaan jäsenvaltioiden välisiä sähkönsiirtoja

Toimitusrajoituksia voidaan toteuttaa seuraavissa tapauksissa:

a) pienennetään jaettua alueiden välistä kapasiteettia (pitkän aikavälin kapasiteetin jakamista koskevista suuntaviivoista 26 päivänä syyskuuta 2016 annetun komission asetuksen (EU) 2016/1719 ([11]) 51 artikla ja kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta 24 päivänä heinäkuuta 2015 annetun komission asetuksen (EU) 2015/1222 ([12]) 72 artikla)

([10]) Vikatapahtumaluettelot laaditaan asetuksen (EU) 2017/1485 33 artiklan mukaisesti (EUVL L 220, 25.8.2017, s. 1).
([11]) EUVL L 259, 27.9.2016, s. 42.
([12]) EUVL L 197, 25.7.2015, s. 24.

b) rajoitetaan alueiden välisen kapasiteetin tarjoamista kapasiteetin jakamista varten (asetuksen (EU) 2019/943 16 artiklan 3 kohta ja hätätilaa ja käytönpalautusta koskevasta verkkosäännöstä 24 päivänä marraskuuta 2017 annetun komission asetuksen (EU) 2017/2196 ([13]) 35 artiklan 2 kohdan a alakohta) tai

c) rajoitetaan suunnitelmien toimittamista vuorokausi- ja päivänsisäisten markkinoiden tulosten perusteella (komission asetuksen (EU) 2017/1485 ([14]) 111 artiklan 1 ja 2 kohta).

Seuraavissa kohdissa kuvaillaan kuhunkin tapaukseen sovellettavia voimassa olevia sääntöjä.

a) Pienennetään jo jaettua alueiden välistä kapasiteettia (asetus (EU) 2016/1719 ja asetus (EU) 2015/1222)

Pitkän aikavälin kapasiteetin jakamista koskevista suuntaviivoista annetun asetuksen (EU) 2016/1719 51 artiklan mukaan kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on laadittava pitkän aikavälin siirto-oikeuksiin sovellettavat yhdenmukaistetut jakosäännöt. Alueiden välisen pitkän aikavälin kapasiteetin pienentämistä koskevat säännöt vahvistetaan yhdenmukaistettujen jakosääntöjen ([15]) 9 osastossa.

Kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) 2015/1222 72 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jaettua alueiden välistä kapasiteettia voidaan pienentää ainoastaan silloin, kun kyseessä on ylivoimainen este tai hätätilanne, jossa siirtoverkonhaltijan on toimittava kiireellisesti ja ajojärjestyksen uudelleen määrittäminen tai vastakauppa ei ole mahdollista. Kapasiteetin pienentäminen on kaikissa tapauksissa toteutettava koordinoidusti yhteistoiminnassa kaikkien niiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa, joita pienentäminen suoraan koskee. Mainitun asetuksen 72 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, miten kapasiteetin pienentäminen on korvattava.

b) Rajoitetaan alueiden välisen kapasiteetin tarjoamista kapasiteetin jakamista varten (asetus (EU) 2019/943 ja asetus (EU) 2017/2196)

Alueiden välisen kapasiteetin tarjoamista kapasiteetin jakamista varten voidaan rajoittaa vain siinä tapauksessa, että siirtoverkon ei odoteta palautuvan normaali- tai hälytystilaan.

c) Rajoitetaan suunnitelmien toimittamista (asetus (EU) 2017/1485)

Jos suunnitelmien toimittamista joudutaan rajoittamaan fyysisessä verkossa tai tieto- ja viestintätekniikkajärjestelmissä (välineet ja tiedonvaihtokeinot) olevien paikallisen ongelmien vuoksi, asiasta olisi tiedotettava mahdollisimman pian. Tieto- ja viestintäteknisten ongelmien vaikutusten rajoittamiseksi käytössä olisi oltava vaihtoehtoisia tiedonvaihtokanavia tai varamenettelyjä. Siltä varalta, että suunnitelmien toimittamista joudutaan rajoittamaan fyysisessä verkossa ilmenevän ongelman vuoksi, kansallisissa riskeihinvarautumissuunnitelmissa olisi määriteltävä menettely ongelman ratkaisemiseksi ja korvaamiseksi.

2.2.5.2 Markkinatoimintojen keskeyttäminen

Hätätilaa ja käytönpalautusta koskevasta verkkosäännöstä annetun asetuksen (EU) 2017/2196 35 artiklan 1 kohdassa määritellään tapaukset, joissa markkinatoiminnot voidaan keskeyttää.

Asetuksen 35 artiklan 2 kohdassa puolestaan luetellaan ne markkinatoiminnot, jotka siirtoverkonhaltija voi tilapäisesti keskeyttää. Kunkin toiminnon keskeyttämistä koskeva päätös ja sen perustelut edellyttävät alueen siirtoverkonhaltijoiden hyväksyntää.

Minkään alueellisesti tai kahdenvälisesti sovitun kriisitoimenpiteen tai kansallisen muun kuin markkinapohjaisen toimenpiteen ei pitäisi johtaa markkinatoimintojen keskeyttämiseen muista syistä kuin niistä, jotka luetellaan hätätilaa ja käytönpalautusta koskevasta verkkosäännöstä annetun asetuksen (EU) 2017/2196 35 artiklan 1 kohdassa.

2.3 **Rahoitusjärjestelyt**

Rahoitusjärjestelyillä olisi varmistettava, että avunantomekanismin mukaisesti toimitetusta sähköstä maksetaan asianmukainen hinta. Järjestelyt voivat käsittää kustannusten laskemisen, avunannosta maksettavan korvauksen (mukaan lukien rajoittamiskorvaus) ja maksumenettelyt, jotka määritellään ja vahvistetaan asianomaisten toimijoiden kesken.

([13]) EUVL L 312, 28.11.2017, s. 54.
([14]) EUVL L 220, 25.8.2017, s. 1.
([15]) Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston päätös N:o 3/2017, annettu 2 päivänä lokakuuta 2017, siirtoverkonhaltijoiden ehdotuksesta pitkän aikavälin siirto-oikeuksiin sovellettaviksi yhdenmukaistetuiksi jakosäännöiksi.

Rahoitusjärjestelyillä ei pitäisi luoda vääristyneitä kannustimia, jotka saattaisivat itse synnyttää tarvetta apuun. Avunantokorvauksen on tarkoitus kattaa todelliset kustannukset, eikä siitä saa tulla tulonlähdettä apua antavalle taholle. Apua saavan jäsenvaltion olisi maksettava vastaanotetusta sähköstä viipymättä kohtuullinen hinta apua antavalle jäsenvaltiolle. Apua antava jäsenvaltio päättää sitten, miten kyseisten varojen kanssa menetellään ja miten ne sovitetaan voimassa oleviin taseselvityssääntöihin.

Jos asiakkaan toimituksia on rajoitettu hätätilanteessa ja syynä on joko velvollisuus tarjota apua rajojen yli tai kansallinen hätätila, asiakkaalle maksettavan korvauksen olisi aina oltava sama kuin kansallisen lainsäädännön mukainen korvaus.

Edellä sanottu huomioon ottaen jäsenvaltiot voivat säilyttää olemassa olevan kansallisen mekanismin (joka koskee toimitusten rajoittamiseen liittyvää korvausta) yksinomaan kansallisia hätätilanteita varten (jolloin avunantopyyntöjä ei siis ole esitetty). Näin ne voivat vapaasti päättää, haluavatko ne maksaa korvausta asiakkaille, joita pakollinen toimitusrajoitus koskee. Jos kansallinen hätätila kehittyy tilanteeksi, jossa rajatylittävä avunantomekanismi otetaan käyttöön, yhtenä vaihtoehtona voisi olla jakaa apua pyytävän jäsenvaltion apua antavalle jäsenvaltiolle maksama avunantokorvaus kaikille pakollisten toimitusrajoitusten kohteena oleville kuluttajaryhmille riippumatta siitä, rajoitettiinko toimituksia ennen avunannon käyttöönottoa vai sen jälkeen. Tämä vaihtoehto noudattaisi apua antavassa jäsenvaltiossa suunniteltua mallia mutta parhaassa tapauksessa perustuisi toimittamatta jääneen sähkön arvoon. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat myös maksaa avunannosta saamansa korvauksen erityiseen avustusrahastoon, jota hallinnoidaan keskitetysti. Tällä tavoin jäsenvaltioissa olemassa olevat toimitusten rajoittamiseen liittyvät kansalliset korvausmekanismit säilyvät eivätkä jäsenvaltioiden erilaiset lähestymistavat johda siihen, että toimitusrajoitusten kohteena olevia kuluttajaryhmiä kohdeltaisiin tietyn maan sisällä eri tavoin kuin annettaessa apua yli rajojen, jolloin avusta on maksettava korvaus.

Avunantokorvauksen tärkeimmät elementit ovat i) sähkön hinta ja ii) apua antavassa jäsenvaltiossa syntyvät lisäkustannukset siitä, että se varmistaa sähkön kulun rajan yli, ja perustana ovat tosiasialliset kustannukset, joiden maksaminen perustuu apua antavan jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön.

Järjestelyissä voidaan sopimuksen mukaan käyttää erilaisia tapoja määrittää sähkön hinta. On kuitenkin tärkeää, että järjestelyistä ilmenee selvästi sovittu toimintatapa ja sen soveltamisedellytykset ja että niissä yksilöidään kaikki tiedossa olevat muuttujat, joita on tarkoitus käyttää (esimerkiksi preemio, jos valitaan viimeinen tunnettu kauppahinta plus preemio).

2.3.1 *Sähkön hinta*

Rahoitusjärjestelyissä olisi viitattava toimitetun sähkön hintaan ja/tai hinnoittelumenetelmään ottaen huomioon markkinoiden toimintaan kohdistuvat vaikutukset. Viimeksi mainittu edellytys voidaan ymmärtää sellaisen hinnan tai menetelmän tavoittelemiseksi, joka ei vääristä markkinoita eikä luo vääristyneitä kannustimia. Avunantokorvauksen perustana käytettävä sähkön hinta määräytyy (markkinoilla tai muilla keinoin) apua antavassa jäsenvaltiossa.

a) Markkinahinta

Ohjaava periaate on, ettei avunantomekanismin puitteissa toimitetun sähkön hinta saisi olla markkinahintaa alempi, koska tämä johtaisi vääristyneisiin kannustimiin. Jos hintaa ei jäädytetä ja sen annetaan seurata vapaasti sähkön kysyntää ja tarjontaa, se voi antaa signaalin myös kriisin aikana.

Markkinahintojen osalta keskeinen tekijä on yleisesti ottaen sellainen markkinoiden yhdentymisen taso, jota pidetään perustapauksena. Jos oletuksena on, että sähkön sisämarkkinat, mukaan luettuina tasesähkömarkkinat, on toteutettu täysimääräisesti, vertailuhinta voitaisiin saada suoraan joltakin tulevista kauppapaikoista, jotka on perustettu tasesähkön vaihtoa varten sähköjärjestelmän tasehallinnasta annetun komission asetuksen (EU) 2017/2195 ([16]) mukaisesti. Vertailuhinnan laskemiseen käytettävää menetelmää tarvitaan vain silloin, kun tasesähkömarkkinoilla ei ole enää saatavilla tarjouksia (mikä voisi viitata samanaikaiseen kriisiin) tai kun markkinoiden erityispiirteet (eli markkinoilla on puhtaasti kansallisia taseenhallintatuotteita) eivät anna apua pyytävälle jäsenvaltiolle mahdollisuutta aktivoida tarjouksia. Kun tasesähkömarkkinoilla ei ole enää saatavilla tarjouksia (eli markkinoilla ei ole enää saatavilla resursseja), viimeisin käytettävissä oleva väline on kuormien irtikytkeminen. Tässä tapauksessa energian hinnan olisi vastattava tällaisen kuormien irtikytkemisen toteuttamiskustannuksia (ks. kohta b).

([16]) Komission asetus (EU) 2017/2195, annettu 23 päivänä marraskuuta 2017, sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (EUVL L 312, 28.11.2017, s. 6).

b) Hallinnollinen hinnoittelu / toimitusten pakkorajoitukset

Jos markkinahintaa ei ole, sähkön hinnan määrittämiseksi saatetaan tarvita muita menettelytapoja, kuten viimeinen tiedossa oleva tasemarkkinahinta tai päivänsisäinen markkinahinta sen mukaan, kumpi niistä on korkeampi. Viitteenä voi myös olla viimeisen sellaisen tiedossa olevan sähkökaupan tai toimenpiteen hinta, johon liittyy tai ei liity preemio. Preemio voidaan ottaa huomioon, jotta voidaan tasoittaa viimeisen tiedossa olevan hinnan ja toimitusrajoitusten kohteena oleville asiakkaille toimittamatta jääneen sähkön arvon mahdollinen ero ([17]).

Toimittamatta jääneen sähkön arvon avulla voidaan määrittää hinta niiden asiakkaiden osalta, joihin apua antavassa jäsenvaltiossa sovelletaan pakollisia toimitusvähennyksiä. Arvo kuvastaa hyötyjä, jotka tietty kuluttajaryhmä on menettänyt toimitusrajoitusten seurauksena. Toimittamatta jääneen sähkön arvo olisi määritettävä asetuksen (EU) 2019/943 11 artiklassa tarkoitetulla menetelmällä.

Määritetyt arvot otetaan tavallisesti huomioon myös toimitusrajoitusten järjestyksessä, joka esitetään riskeihinvarautumissuunnitelmissa.

Lopuksi voi vielä olla hyödyllistä harkita menetelmää, jossa hinnat määrittelee kansallinen sääntelyviranomainen tai toimivaltainen viranomainen, tai käyttää korvaavaa vertailuarvoa, kuten osto-optioiden ([18]) hintaa.

c) Maksuhalukkuus

Voi olla tarkoituksenmukaista määrittää enimmäismäärä, jonka kukin jäsenvaltio on halukas sähköstä maksamaan kriisitilanteessa. Enimmäisarvo olisi todennäköisesti niiden sähkönkäyttäjäryhmien toimittamatta jääneen sähkön arvo, jotka ovat jäsenvaltiossa oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä. Jos sähkön hinta ylittää kyseisen arvon, ei ole välttämättä jäsenvaltion edun mukaista pyytää sähköä avunantomekanismin perusteella. Näiden tietojen ei kuitenkaan tarvitse olla osa järjestelyjä, eikä niitä tarvitse ottaa huomioon suunnitelmissa.

2.3.2 *Muut kustannusluokat*

Rahoitusjärjestelyillä olisi katettava kaikki muut mahdolliset kustannusluokat, myös etukäteen toteutettujen toimenpiteiden asiaankuuluvat ja kohtuulliset kustannukset (asetuksen 15 artiklan 4 kohta), jotka on korvattava kohtuullisesti ja viipymättä. Lisäkustannukset olisi pidettävä mahdollisimman pieninä, ja päällekkäistä laskutusta olisi pyrittävä välttämään, sillä jotkin lisäkustannuserät on voitu jo ottaa huomioon sähkön hinnassa.

a) Liitännäiset siirtokustannukset

Korvauksen olisi katettava siirtokustannukset, jotka liittyvät avustusmäärien edellyttämään kapasiteettiin.

b) Pakollisten toimitusrajoitusten kohteena oleville asiakkaille aiheutuvat vahingot (rajoittamiskorvaus)

Muita kustannuksia voivat olla myös ne, jotka johtuvat velvollisuudesta maksaa korvauksia apua antavassa jäsenvaltiossa, mukaan luettuina korvaukset pakollisten toimitusrajoitusten kohteena oleville asiakkaille aiheutuneesta vahingosta. Kyseiset kustannukset voidaan sisällyttää korvauskuluihin, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään velvollisuudesta maksaa pakollisten toimitusrajoitusten kohteena oleville asiakkaille sähkön hinnan lisäksi korvauksia esimerkiksi taloudellisen vahingon vuoksi. Asianomainen laskentamenetelmä on sisällytettävä järjestelyihin. Voidaan sopia, että korvauksen tosiasiallinen määrä siirretään apua saavassa jäsenvaltiossa avunantoon perustuvaa sähköä käyttävien tahojen maksettavaksi.

Korvauksella voidaan kattaa pakollisten toimitusrajoitusten kohteena oleville asiakkaille aiheutuneet vahingot kuitenkin vain siinä tapauksessa, ettei niitä ole otettu huomioon sähkön hinnassa, joka apua pyytävän jäsenvaltion on maksettava. Apua pyytäneen jäsenvaltion ei pitäisi joutua maksamaan korvausta samoista kustannuksista

([17]) Joissakin tapauksissa preemio kattaa vapautetun sähkön ”vakuutusarvon”.

([18]) Osto-optiot antavat osto-option ostajalle oikeuden mutta eivät velvollisuutta ostaa myöhemmin tietty määrä sähköä kiinteään hintaan. Option ostaja maksaa preemion option käyttöoikeudesta. Optiot koostuvat toteutushinnasta, hinnoittelujaksosta, selvitysmenetelmästä ja preemiosta. Optioilla käydään kauppaa pörsseissä tai kahdenvälisillä sopimuksilla pörssin ulkopuolella.

c) Kustannukset oikeudenkäynneistä avustavassa jäsenvaltiossa

Muita kustannuksia voi liittyä myös niiden kustannusten korvaamiseen, jotka ovat aiheutuneet oikeudenkäynneistä, välimiesmenettelyistä tai sovittelumenettelyistä tai sellaisista menettelyistä, joissa ovat vastakkain apua antava jäsenvaltio ja avun toimittamiseen osallistuvat tahot (asetuksen 15 artiklan 4 kohdan b alakohta). Tällaista korvausta olisi kuitenkin maksettava vain aiheutuneista kustannuksista esitettyä näyttöä vastaan.

Siltä varalta, että jäsenvaltion ja apua toimittavan toimijan välisessä oikeusriidassa on kyse apua saavan jäsenvaltion maksamasta (riittämättömästä) korvauksesta, käytössä olisi oltava apua vastaanottavaa jäsenvaltiota suojaavat takeet. Voi olla mahdollista, että toimija ja jäsenvaltio, johon se on sijoittautunut, vievät toisensa oikeuteen sähkön hinnan korottamiseksi tai toimijan saaman korvauksen lisäämiseksi ja toimivat apua pyytävän jäsenvaltion vahingoksi, vaikka tämä ei ole oikeudenkäyntimenettelyn osapuoli. Tällaisia tilanteita olisi vältettävä.

Edellä kuvattu tilanne eroaa tilanteesta, jossa apua antavassa jäsenvaltiossa toimiva yritys aloittaa sähkön hintaa tai sähkötoimitusten rajoittamiseen liittyvää korvausta koskevan oikeudenkäyntimenettelyn apua saavassa jäsenvaltiossa toimivaa tahoa vastaan. Tällaisessa tilanteessa jutun hävinnyt yritys tai taho joutuisi maksamaan asianomaiset kulut.

2.3.3 *Kohtuullisen korvauksen laskentamenetelmä*

Kohtuullisen korvauksen laskemisessa voidaan harkita seuraavia menetelmiä:

— Kaikkien edellisessä jaksossa kuvattujen osatekijöiden summa.

— Rahan aika-arvo: maksut olisi maksettava viipymättä. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sopia korvaukselle maksettavasta korosta, jota sovelletaan realistisen ajan kuluttua avun toimittamisesta ja kun korvauksen tarkka määrä on laskettu ja siitä on sovittu.

— Eri valuuttoja käyttävien jäsenvaltioiden sopimus valuutasta, jossa korvaus olisi laskettava ja maksettava, mukaan lukien sovellettava vaihtokurssi.

2.3.4 *Kaikkia olennaisia ja kohtuullisia kustannuksia koskevan korvauksen laskeminen ja sitoumus korvauksen maksamisesta*

On todennäköistä, että apua antaneelle jäsenvaltiolle ja kyseisessä jäsenvaltiossa toimiville tahoille maksettava tarkka määrä voidaan laskea realistisesti vasta jonkin ajan kuluttua siitä, kun avunantomekanismin nojalla pyydetty sähkö on toimitettu. Jäsenvaltiot voivat sopia alueellisissa tai kahdenvälisissä järjestelyissään sähkön hinnan ja lisäkustannusten laskentatavasta sekä maksujen realistisesta määräajasta.

Tiedot tosiasiallisesti toimitetuista sähkömääristä sekä kaikki muut korvauksen laskemisen kannalta olennaiset tiedot olisi toimitettava avunantotoimenpiteeseen osallistuneiden jäsenvaltioiden yhteyshenkilöille, jotta kumpikin osapuoli pystyy laatimaan korvausta koskevat rahoituslaskelmat. Kulloisestakin toimenpiteestä riippuen tiedot voidaan saada siirtoverkonhaltijalta, jakeluverkonhaltijalta, strategisen reservin haltijalta, sähköntoimittajalta tai nimetyltä sähkömarkkinaoperaattorilta. Korvauksen laskeminen voidaan antaa toisen, ennalta määritellyn tahon tehtäväksi.

2.3.5 *Maksuihin liittyvät järjestelyt*

Ohjaavana periaatteena on, että jäsenvaltioissa olemassa olevat kotimaan maksuihin ja korvaukseen (tai tasehallinnan tyyppisiin toimiin) liittyvät menettelyt ja asianomaiset tehtävät ja vastuut olisi säilytettävä ja niitä olisi mahdollisuuksien mukaan myös sovellettava jäsenvaltioiden välisiin avunantokorvauksen maksuihin. Jäsenvaltioiden välisissä järjestelyissä olisi keskityttävä siihen, kuinka voitaisiin kytkeä kyseiset olemassa olevat kansalliset toimintakehykset toisiinsa tai luoda niiden välille yhteyspiste. Avunannon luonne saattaa edellyttää sitä, että jäsenvaltio tai toimivaltainen viranomainen toimii yhteyspisteenä, joka kantaa lopullisen taloudellisen vastuun.

2.3.6 *Tehtävät ja vastuut: kuka maksaa kenelle ja kuka järjestää maksut*

Silloin kun vapaaehtoiset kysyntäpuolen toimenpiteet ovat apua antavassa jäsenvaltiossa edelleen mahdollisia, on säilytettävä pääsy asianomaiselle kauppapaikalle ja mahdollisuus hankkia alueiden välistä kapasiteettia. Ostajien rajan molemmin puolin olisi voitava suorittaa sähköön liittyvät maksut samaan tapaan kuin paikallinen ostaja sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevassa suuntaviivassa määritellyn mukaisesti.

Kun otetaan käyttöön toimitusrajoituksia, naapurimaasta tulevien korvausmaksujen yhteydessä voidaan tarpeen mukaan käyttää kaikkia olemassa olevia apua antavan jäsenvaltion oikeudellisia kehyksiä, maksumenettelyjä ja maksujen hallinnoimisesta vastaavia viranomaisia tai mukauttaa näitä.

Avun lopullisia edunsaajia ovat asianomaiset asiakkaat. Jos toimituksia rajoitetaan, rajoituksen kohteena olevien suojaamattomien asiakkaiden sähköntoimittajilla olisi oltava varmuus maksujen jatkumisesta avunannon piiriin kuuluvat määrät huomioon ottaen. Maksut olisi suoritettava asianomaisen jäsenvaltion korvausjärjestelmän mukaisesti. Mahdolliset tehtävät ja vastuut voidaan jakaa kohdassa 1.5 kuvatun mukaisesti.

2.3.7 *Maksumenettelyn kuvaus ja vaiheet*

Riippuen käytössä olevista kehyksistä ja siitä, kuinka jäsenvaltiot ovat sopineet niiden yhteenliitännästä, sovitut menettelyt olisi sisällytettävä järjestelyihin.

Jos oletetaan, että jäsenvaltiot ovat mukana rahoitukseen liittyvissä kysymyksissä ja osallistuvat erityisesti maksupyyntöjen seurantaan, tarkastukseen ja edelleen ohjaamiseen sen jälkeen, kun apusähkö on toimitettu, apua antavan jäsenvaltion asianomainen yksikkö laskee sovittua laskentamenetelmää käyttäen korvauksen määrän toimitetun sähkön määrän ja sovittujen kustannustekijöiden perusteella ja toimittaa maksupyyntönsä apua pyytävän jäsenvaltion asianomaiselle yksikölle. Tämän jälkeen apua pyytänyt jäsenvaltio vahvistaa saamansa toimituksen, tarkastaa laskelman ja — jollei sillä ole vastalauseita — suorittaa maksun sovitussa määräajassa. Jäsenvaltioiden sisäisissä rahoitukseen liittyvissä menettelyissä, kuten avunantokorvauksen jakamisessa tai perimisessä, noudatetaan kansallisia sääntöjä (niitä voidaan esimerkiksi soveltaa suoraan apua tarjoavaan tai toimitusrajoitusten kohteena olevaan yksikköön tai ne voidaan jakaa kaikkien asiakkaiden kesken).

Avunantokorvauksen laskemisen, tarkastamisen ja maksamisen määräajat olisi esitettävä järjestelyissä. Sama koskee sovellettavaa lainsäädäntöä ja välimiesmenettelyjä, jotka tulevat kyseeseen avunantomekanismin käyttöön liittyvissä riitatilanteissa.

3. PÄÄTELMÄT

Riskeihin varautumista koskevan asetuksen ansiosta poliittinen toive jäsenvaltioiden välisestä avunannosta toteutuu nyt käytännössä. Asetus korottaa avunannon roolin kansallisella tasolla sovellettavasta periaatteesta yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden EU:n laajuiseksi suojaksi. Asetuksen tarkoituksena on yleisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden suojelu, ja sen vuoksi siinä vahvistetaan pitkälle meneviä oikeuksia ja velvollisuuksia, joiden ansiosta ne sähkönkäyttäjät, jotka ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun irtikytkemiseltä, voivat olla varmoja siitä, ettei sähkönsaanti keskeydy. Tässä ohjeasiakirjassa esitellään monia erilaisia vaihtoehtoja, joilla avunantomekanismi saadaan toimivaksi, ja samalla jätetään jäsenvaltioille vapaus valita itselleen parhaiten sopivat ratkaisut.